Världen

Nederländerna

Mick Tinga, Sieta Van Keimpema och Erwin Boezerooy står tillsammans på en av traktorerna som användes under en av demonstrationerna mot den nederländska regeringens nya krafttag för att minska på landets kväveutsläpp.

Bönderna vägrar att gå med på regeringens krav

I Nederländerna protesterar bönderna mot regeringens krav på minskade kväveutsläpp inom jordbruket. De känner sig orättvist behandlade och vägrar vika sig för makten.
– Regeringen pressar oss för hårt, säger jordbrukaren Erwin Boezerooy.

Han driver ett jordbruk på 35 hektar i provinsen Friesland som ligger i norra Nederländerna. Friesland har många liknande jordbruk och sammanlagt har landet drygt 1,5 miljoner nötkreatur. Det kanske inte verkar mycket, och siffran har minskat med en miljon sedan mitten av 1980-talet, men faktum är att Nederländerna fortfarande är en väldigt högintensiv jordbruksnation. Efter USA är landet den näst största livsmedelsexportören i världen, vilket givetvis skapar stora utsläpp på en liten yta med sina över 100 miljoner nötkreatur, grisar och kycklingar.

Där kommer regeringens krav på minskade kväveutsläpp in i bilden, där utsläppen inom jordbruket ska minskas med hälften till 2030.

Erwin Boezerooy matar några av sina kor och tjurar i en lada med halm på golvet och berättar att de nederländska bönderna redan sedan länge arbetar med att minska sina utsläpp, samtidigt som andra smutsiga sektorer i samhället som till exempel transporter inte synas ordentligt utan det är ”jordbrukarna som får ta smällen när regeringen vill få ner utsläppen.”

– Bönderna är bara en liten grupp, men vi får hela skulden, säger Erwin som är talesperson för Farmers Defence Force, FDF, i Friesland, en organisation som består av nederländska bönder som har blockerat motorvägar och flygplatser runt om i landet det senaste året, och samtidigt högljutt protesterat utanför parlamentet i Haag.

En annan stark röst i FDF som samtidigt är ordförande för Dutch Dairymen Board (en intresseorganisation för mjölkbönder) är Sieta Van Keimpema. Hon förklarar att den nederländska regeringen från den 1 januari nästa år kan börja ta över bondgårdar som inte följer den nya lagen och samtidigt köpa upp boskapen.

– De bryr sig bara om kväve, säger Sieta Van Keimpema som menar att besluten om nivåerna som fattas i Europaparlamentet i Bryssel inte tar hänsyn till den viktiga näringen som tamdjur faktiskt utgör i Nederländerna där mjölkprodukter, ägg och kött injicerar tiotals miljarder euro till landets BNP varje år.

Hon menar att i stället för att bara mäta de direkta kväveutsläppen inom jordbruket så borde man ta ett större grepp på utsläppen som till exempel kommer från importen av kött från Brasilien, från kor som betar där det i många fall tidigare växte regnskog.

– Detta följer ingen som helst logik, ibland känns det som vi befinner oss på olika planeter, säger Sieta.

Även när det gäller kända nederländska bolag som öljätten Heineken så ser regeringen mellan fingrarna menar hon.

– De använder mycket mer vatten än jordbrukarna, men är samtidigt mycket bättre på lobbying.

Det pågår vad som kan liknas vid ett ordkrig mellan landets styrande politiker och bönderna där de sistnämnda känner sig orättvist behandlade. Mitt i den tvisten står ministern för kväve och naturfrågor, Christianne van der Wal-Zeggelink, som inte heller tänker vika sig.

– Problemet är att bönderna står för 46 procent av kväveutsläppen och trots att de arbetar med att minska utsläppen så räcker det inte, säger hon i ett uttalande från ministeriet som även tillägger att ”regeringen har en plan som innefattar minskningen av utsläpp inom andra sektorer”.

Finns det inte risker med den nya lagen eftersom Nederländerna är en så pass stor livsmedelsexportör?

– Vi är övertygade om att Nederländerna kommer att kunna

Erwin Boezerooys har cirka hundra nötkreatur på sin gård. Erwin tycker att Nederländernas regering pressar landets jordbrukare för hårt samtidigt som andra industrier med stora utsläpp "slipper undan."

Medlemmar från organisationen "Farmers defence force" (Jordbrukarnas försvarsstyrka), FDF, håller ett möte på Erwin Boezerooys bondgård med anledning av den nederländska regeringens förslag för att minska jordbrukets utsläpp.

Erwin Boezerooy vandrar genom gyttja på sin åkermark. Vätan håller på att förvandla hans åkermarker till ett träsk. Det är regeringen som tvingar bönderna att omvandla stora delar av sina odlingsområden till våtmarker för att binda koldioxid.

Erwin Boezerooy och hans son Karim. Sonen hoppas ta över verksamheten på gården en dag. Något som många andra unga i hans sits inte är beredda att göra, vilket kommer orsaka problem i framtiden för det nederländska jordbruket.

behålla sin betydande inkomst under många år framöver. Även andra länder kommer att behöva införa hållbarhet inom jordbruket så småningom, uppger ministeriet och vill samtidigt belysa att Nederländerna fortsatt kan vara en ledande livsmedelsexportör med hjälp av nya "jordbruksmetoder och kunskaper".

Men att låta politiska mål styra hur livsmedelsproduktionen går till ger inte Mick Tinga mycket för. Mick, som organiserar protesterna genom FDF, hoppar upp och sätter sig på en av Friesland-gårdens traktorer, och visar resolut hur en demonstration kan se ut.

– Allt fler vanliga människor står på vår sida, säger Mick och förklarar att bönderna hittills inte har fått problem med polisen för att blockera vägarna.

– Vi organiserar allt tillsammans med dem.

Egentligen förstår han inte spåret som regeringen håller i en ekonomiskt svår tid som denna, där kriget i Ukraina dessutom pressar livsmedelsproduktionen ytterligare.

– Det är ju bättre att producera sin egen lokala mat, än att vara beroende av import från andra, säger Mick.

Nederländerna har runt 55 000 bondgårdar och om regeringens krav går igenom så hotas runt hälften av att antingen stängas ner eller att tvingas minska sina tamdjursbesättningar avsevärt.

– Våra gårdar kommer inte vilja vara del i EU efter detta, säger Mick samtidigt som Sieta inflikar:

– Det professionella förbud som nu införs för nederländska nötkreatursuppfödare är ett rättsligt instrument som endast åläggs brottslingar som pedofiler, säger hon och förklarar att det "samtidigt är bönderna som står bakom mjölkproduktionen och bra jordar".

– Regeringen vill bygga hus på våra åkrar och det sänker knappast temperaturen, säger hon.

Utöver det faktum att Nederländernas regering snart kan få tusentals bönder att lägga ner sina verksamheter så sker den minskningen redan på naturlig väg, precis som på många andra håll i Europa. Att ta över jordbruken från sina föräldrar är ofta något som den unga generationen tvekar inför, bland annat för att yrket är så nedtyngt av problem. På Erwin Boezerooys gård hjälper sonen Karim till med det mekaniska eftersom han är utbildad ingenjör. Yrket gör att Karim är på väg till Saudiarabien inom kort där hans expertis inom väderpumpar kommer väl till hands.

Trots hotet som minskade kväveutsläpp kan innebära för familjens 85 nötkreatur så tänker Karim hjälpa sin pappa med verksamheten på gården när han kommer hem från Saudiarabien och 30-åringen kommer så småningom att ta över skötseln helt.

– Pappa kan sköta korna så sköter jag maskinerna, säger Karim som dock är medveten om att det i slutändan handlar om det är ekonomiskt hållbart att driva en gård eller inte.

– Jag hoppas att det går att komma fram till en bra lösning. Min dröm är att stanna här på gården.

Samtidigt fortsätter livet som vanligt där Erwin kör fram en traktor med en vagn lastad med rotfrukter som korna ska bli matade med. För honom är det en självklarhet att livsmedelsproduktionen fortsätter i landet.

– Folk är rädda för regeringen, men det är inte jag.

Text: Johan Augustin
utland@gp.se

Bild: Jonas Gratzer
utland@p.se

Fakta: Nederländska jordbruket

• Nederländerna är runt en tiondel av Sveriges yta med en befolkning som närmar sig 18 miljoner. Omkring en tredjedel av landet ligger egentligen under havsytan och eftersom Nederländerna är ett av världens mest tätbefolkade länder så finns det inte mycket plats kvar till naturen. Kväveutsläppen har minskat de senaste årtiondena men är fortfarande omfattande och förstör de hotade naturliga livsmiljöerna.

• Nederländerna har Europas högsta boskapstäthet, med otillräcklig mark för att utnyttja avfallet som alla de över 100 miljoner tamdjuren producerar. Förutom att antalet nötkreatur i landet redan minskar så gör även antalet grisar och kycklingar det också med ett par procent de senaste åren.

• De främsta anledningarna till att Nederländerna lyckas vara den andra största jordbruksexportören i världen är att landet är platt, har bördig jord, har rätt klimatförhållanden och temperatur för jordbruk – vilket leder till perfekta förhållanden för uppfödning av boskap och fjäderfä. Landet har även den senaste jordbrukstekniken där bland annat robotar används till grönsaksbearbetning.

• Kväveföreningen ammoniak frigörs när urin och gödsel blandas och rinner ut i sjöar och vattendrag via gårdsavrinning. Det är många som inte tror att Nederländerna kommer lyckas minska sina kväveutsläpp med hälften till 2030 utan att det i slutändan kommer att leda till enorma ekonomiska konsekvenser för landet. För närvarande råder det dock ovisshet i hur den nya lagen kommer att utformas och exakt vilka bestämmelser som gäller.

Källa: Nederländernas regering